

58 שאבוא אני אליך, ונמצא שפועלים אלו שלא ברשות נכנסו, ופטור
59 בעל הבית על הריגתם.
60 הגמרא מביאה ראייה לדברי תנא קמא: **תניא** בברייתא, **במאן דאמר**
61 **אין קום אדוכתך משמע** – כדעת הסובר שאמירת 'כן' היינו 'עמוד' במקומך.
62 **דתניא, פועל שנבכס לבית על מנת לתבוע את שכרו מבצעל**
63 **הבית, ונגחו שורו של בעל הבית או נשכו כלבו של בעל הבית,**
64 **ומת, פטור** בעל הבית מתשלום כופר, **ואף על פי שנבכס הפועל**
65 **בשטותו של בעל הבית.**
66 מבררת הגמרא: **אמאי פטור** – מדוע פטור בעל הבית באופן שנכנס
67 הפועל לרשות. **אלא לאו** – האם אין לומר שהברייתא עוסקת באופן
68 דקרי **אכבא** – שדפק הפועל על הדלת, **ואמר ליה בעל הבית אין** –
69 כן, ונכנס הפועל, ונגחו שורו של בעל הבית ומת, ואף באופן כזה פטור
70 בעל הבית מתשלום הכופר, **ושמע מינה אין קום אדוכתך משמע** –
71 ויש ללמוד מכאן שהאומר 'כן' כוונתו 'עמוד במקומך', ולפיכך יש
72 לדון פועל זה כאדם הנכנס שלא ברשות, ופטור בעל הבית על הריגתו:

משנה

73 משנה זו דנה לגבי שוורים ובני אדם שחבלו זה בזה, כיצד יש להעריך
74 את נזקו של כל אחד מהם.
75 **שני שוורים תמין שחבלו זה את זה, משלמין הבעלים במותר חצי**
76 **נזק** – חצי נזק מן ההפרש. דהיינו, אם הזיק אחד השוורים את רעהו
77 בסכום של מאה דינרים, והשני הזיק לראשון בסכום של חמישים
78 דינרים, יש לדון כאילו הזיק הראשון בסכום של חמישים דינרים,
79 ומאחר ששור תם הוא ישלם בעליו רק את מחצית הנזק, שהם עשרים
80 וחמשה דינרים.
81 **היו שניהן** – שני השוורים **מועדן**, **משלמין הבעלים במותר נזק שלם**
82 **–** את כל ההפרש, שאם הזיק אחד במאה והשני בחמישים, משלם
83 בעליו של הראשון חמישים דינרים.
84 **היה אחד מן השוורים תם ואחד מועד, הדין הוא כך, מועד בתם** –
85 אם הזיק השור המועד את התם בסכום גדול יותר ממה שהזיק התם
86 את המועד, **משלם בעליו של השור המועד במותר נזק שלם** – את כל
87 ההפרש, כדן שור מועד המשלם נזק שלם, ואם הזיק השור התם
88 במועד יותר ממה שהזיק המועד בתם, **משלם בעליו של השור התם**
89 **במותר חצי נזק** – חצי מן ההפרש, כדן שור תם שאינו משלם אלא
90 חצי נזק.
91 **וכן הוא הדין בשני אנשים שחבלו זה בזה, משלמין במותר נזק**
92 **שלם** – שיש לחשב את ההפרש שבין נזקיהם, וסכום זה חייב לשלם זה
93 שהזיק יותר, שכן 'אדם מועד לעולם' לשלם נזק שלם.
94 וכן אם הזיק אדם בשור מועד והשור המועד הזיק באדם, **משלם**
95 **במותר נזק שלם** – יש לחשב את ההפרש שבין נזקיהם, וסכום זה
96 ישלם מי שהזיק יותר, מאחר שבין אדם ובין שור מועד דינם לשלם נזק
97 שלם.
98 ואם הזיק אדם בשור תם ושור תם באדם, הדין הוא כך, אם הזיק
99 האדם בתם יותר ממה שהזיק התם באדם, **משלם האדם במותר נזק**
100 **שלם** – את כל ההפרש שביניהם, שהרי אדם דינו כמועד לשלם נזק
101 שלם, ואם הזיק התם באדם יותר ממה שהזיק האדם בתם, **משלם בעל**
102 **השור התם במותר חצי נזק** – חצי מן ההפרש, שהרי שור תם אינו
103 משלם אלא חצי נזק, ואף באופן שהזיק אדם. אלו דברי תנא קמא.
104 **רבי עקיבא אומר, אף שור תם שחבל באדם יותר ממה שחבל האדם**
105 **בו, משלם בעליו במותר נזק שלם** – את כל ההפרש, מאחר שלדעת
106 רבי עקיבא לא נאמר דין זה ששור תם משלם חצי נזק אלא כשהזיק
107 שור, אך שור תם המזיק אדם משלם נזק שלם כמועד:

גמרא

108 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את מחלוקתם של רבי עקיבא
109 וחכמים: **תני רבנן**, נאמר בכתוב (שמות כא לא) לגבי שור הנוגח אדם,
110 'או כן יגח או בת יגח כמשפט הזה יעשה לו', ודרשו חכמים, **כמשפט**

1 מתרצת הגמרא, שאדם אחר לית ליה אימתא דרביה – אין אימת רבו
2 עליו, ולפיכך יש לנפח לחשוש שלא שמוע בקולו ולא יצא, ואם לא
3 נזהר חייב הוא גלות על הריגתו, אך תא – תלמידו של הנפת, אית
4 ליה אימתא דרביה – אימת רבו עליו, ולפיכך כסבור היה ששמוע
5 בקולו יוצא, ואנוס הוא בהריגתו.
6 הגמרא מביאה דעה שלישית בביאור דבריו של רבי יוסי בר חנינא: **רב**
7 **יביר משמיה דרבא מתני לה** – היה שונה את דברי רבי יוסי בר חנינא,
8 **אמאי** – על דברי הברייתא במסכת מכות (ת,ה) המביאה את הכתוב
9 (דברים יט ה) **ונשל הפרזל מן העץ ומצא את רעהו ומת**, ודורשת,
10 **וימצא פרזל למצויה את עצמו**, דהיינו, שאין ההורג בשגגה חייב
11 גלות אלא באופן שהיה הנהרג מצוי במקום הנזק מקודם לכן, **מכאן**
12 **אמר רבי אליעזר בן עקיבא דין זה, מי שצצתה אבן מתחת ידו – שורק**
13 **אבן למקום שבני אדם מצויים בו, ובשעת הזריקה לא היה אדם שם,**
14 **ולאחר הזריקה הוציא חלה** – הנהרג **את ראשו וקיבלה** – קיבל האבן
15 בראשו ומת, **פטור ההורג מגלות**, מאחר שהנהרג המציא את עצמו
16 להריגה.

17 ועל כך אמר רבי יוסי בר חנינא, שהורג זה פטור מנלות אם מת זה
18 שקיבל האבן בראשו, שגזירת הכתוב היא כמו שנתבאר, **והייב**
19 **בתשלום ארבעה דברים** אם נפצע אותו אדם ולא מת, מאחר שפשע
20 בכך שורק אבן למקום שבני אדם מצויים בו, אף שבאותה שעה לא
21 היה שם אדם.
22 הגמרא מבארת את מחלוקת הלשונות בדעת רבי יוסי בר חנינא: **מאן**
23 **דמתני לה אמאי** – מי ששונה את דברי רבי יוסי בר חנינא על ברייתא
24 זו, שאפילו באופן זה מחייבו רבי יוסי בתשלום ארבעה דברים, **כל שכן**
25 ששונה את דינו **אמאי** – על הברייתות לעיל (לב): העוסקות באדם
26 שנכנס לחנותו של נגר וניזוק הימנו, שבודאי יש לחייב את הנגר
27 בתשלום נזקו אף אם נכנס שלא ברשות, שהרי ראדו בכניסתו לחנותו,
28 והיה לו להזהר שלא לפגוע בו, **ומאן דמתני לה אמאי** – ומי
29 ששונה את דברי רבי יוסי בר חנינא על הברייתות לעיל העוסקות
30 באדם הנכנס לחנותו של נגר, יסבור שרק כזה מחייב רבי יוסי את הנגר
31 בתשלומי הנזק מאחר שפשע בכך שלא נזהר, **אבל אמאי** – באדם
32 שהוציא את ראשו לאחר זריקת האבן, יסבור רבי יוסי שפטור הזורק
33 לנגרי, בין מגלות ובין מתשלום ארבעה דברים:

34 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת באדם הנכנס לרשות חבירו וניזוק
35 שם: **תנו רבנן, פועלים שביאו לתבוע את שכרן** – שכר פעולתם
36 **מבעל הבית**, ונכנסו לרשותו, ונגחו שורו של בעל הבית, ונשכן
37 **כלבו של בעל הבית, ומתו, פטור בעל הבית מתשלום כופר**, מאחר
38 שנכנסו שלא ברשות, ולא היה לו לשמור שלא יזקו. זו היא דעת תנא
39 קמא. **אחרים אומרים, רשעין פועלין להכנס לבית כדי לתבוע את**
40 **שכרן מבצל הבית**, ומאחר שנכנסו ברשות חייב בעל הבית בתשלום
41 כופר.

42 מבררת הגמרא: **הייב דמי** – כיצד היא דרכו של בעל הבית זה, אי
43 **דשכיח במתא** – אם מצוי הוא ברחוב העיר, **מאי טעמא דאחרים** –
44 מדוע סוברים אחרים שרשעים הפועלים להכנס לביתו, הרי חייב להם
45 לפגוש ברחוב העיר ולתבוע את שכרם. ואי דשכיח בבית – ואם אינו
46 מצוי לילך ברחוב, אלא בביתו הוא נמצא, אם כן **מאי טעמא דתנא**
47 **קמא** הסובר שאין הפועלים רשאים להכנס לביתו, הרי אין דרך אחרת
48 בידם לתבוע את שכרם.

49 מבארת הגמרא: **לא צריכא** – לא הוצרכה הברייתא להשמיע
50 מחלוקת זו, אלא **בנבדא דשכיח ולא שכיח** – באדם המצוי קצת
51 ברחוב העיר אך אינו מצוי הרבה, **וקרי אכבא** – ובאו הפועלים ודפקו
52 על דלת ביתו, **ואמר להו בעל הבית אין** – כן, ונחלקו התנאים כיצד
53 יש לפרש את כוונתו של בעל הבית באמירה זו. **מר** – (אחרים) **סבר**
54 **אין, עול תא משמע** – אדם האומר 'כן' לדופק על דלתו, כוונתו לומר
55 'הכנס ובוא', ולפיכך היו הפועלים רשאים להכנס לביתו, וחייב הוא
56 בתשלום כופר אם נגחו שורו או נשכן כלבו. **ומר** – (תנא קמא) **סבר**
57 **אין, קום אדוכתך משמע** – האומר 'כן' כוונתו 'עמוד במקומך' עד

שור בשור – כדן שור הנוגח שור, כן בשור הנוגח שור, מה
שור הנוגח בשור אם הם הוא משלם בעליו חצי נזק, ואם מועד הוא
משלם בעליו נזק שלם, אף בשור הנוגח באדם הדן כן, שהתם משלם
חצי נזק ומועד נזק שלם.

רבי עקיבא אומר, מאחר ומיעטה תורה במשפט הזה, יש לומר
שדינו של השור הנוגח באדם הוא כמשפט השור התחתון – דהיינו
שור מועד שנתבאר דינו למטה בסמוך למקרא זה (שם כט-ל), ולא
כמשפט השור העליון – דהיינו שור תם שנתבאר דינו בפסוק העליון
(שם כח).

כלומר, לדעת רבי עקיבא מיעטה התורה שאין לדמות דין שור תם
הנוגח אדם לדין שור תם הנוגח שור, אלא יש לדמותו לדין שור מועד
הנוגח שור, ומשלם נזק שלם.

מבשרת הברייא: בול – לכאורה יתכן לומר לדעת רבי עקיבא, שיהא
בעל השור התם שנגח אדם משלם את הנזק מן העליוה – מביתו, כדן
שור מועד, אף אם אין גופו של השור שוה את סכומו הנזק, שהרי דינו
כשור מועד לשלם נזק שלם, תלמוד לומר במשפט הזה יעשה לו,
ומתיבת לו' יש לדרוש שרק מנופו של השור משלם בעליו את הנזק,
כדן שור תם, ואינו משלם מן העליוה, ואם אין גופו של השור שוה
סכומו הנזק, יפסיד הנזק.

נמצא, שלדעת רבי עקיבא שור תם שנגח אדם דינו כשור מועד לשלם
נזק שלם, וכשור תם שאינו משלם אלא מגופו ולא מן העליוה.

מבשרת הגמרא: לרנן, במשפט הזה למה לי – איזה דין יש למעט
לדעת חכמים מתיבת זה, מאחר שאינם סוברים כרבי עקיבא ששור
תם הנוגח אדם משלם נזק שלם. ומבארת, לפיכך מארבעה דברים
– ללמדנו ששור הנוגח אדם אינו משלם אלא נזק בלבד, ולא צער
ריפוי שבת ובושת.

שבה הגמרא ומבשרת: ורבי עקיבא, לפיכך לבעל השור שנגח אדם
מחויב תשלום עבור ארבעה דברים אלו, מנא ליה – מנין לו, הרי למד
הוא מתיבת זה' ששור תם הנוגח אדם משלם נזק שלם.

מבארת הגמרא, נפקא ליה – למד הוא דין זה, מן המקרא (ויקרא כד
יט) [וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מִיָּדוֹ בְּעַמִּיתוֹ, וְיֵשׁ לְדֹרוֹשׁ מִן הַכְּתוּב שֶׁרַק אִישׁ
הַחוּבֵל בְּעַמִּיתוֹ חַיִּיב בְּתִשְׁלוֹם אַרְבַּעָה דְּבָרִים, וְלֹא שׁוֹר הַחוּבֵל
בְּעַמִּיתוֹ שֶׁל בַּעֲלִיו, שֶׁאֵם הַזִּיק הַשּׁוֹר אֵדָם אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אַרְבַּעָה דְּבָרִים.
שבה הגמרא ומבשרת: ורנן, מדוע הוצרכו למעט מתיבת זה' שאין
השור החובל באדם משלם ארבעה דברים, הרי ניתן ללמוד זאת
מאיש בעמיתו, ומבארת, מתיבה – אילו היינו למדים רק משפט זה
זה של 'איש בעמיתו', הנה אמרנו צער לחייה – היינו אומרים שלא
מיעטה תורה את השור החובל באדם אלא מתשלום הצער בלבד,
מאחר שאין בו חסרון כיס, אבל תשלום עבור דמי הריפוי וכן תשלום
עבור השבת – הימים שבטל בהם מעבודתו אימא ליתן ליה – יש
לומר שישלם בעל השור הנוגח לניזק, שהרי נחסר הוא ממון בכך, קא
משמע לן הכתוב בתיבת 'במשפט הזה' שאין לשור הנוגח אדם דין
תשלום ארבעה דברים כלל:

משנה

במשנה זו מתבאר שהניזק נעשה שותף בשור המזיק.

שור תם השנה מנה – מאה דינרים) שנגח שור השנה מאתים דינרים
והרגו, ואין הנבילה של שור הניזק יפה – ושוה) כלום, ונמצא שהזיקו

בסכום של מאתים דינרים, אלא שמאחר ששור תם אינו משלם אלא
מחצית הנזק דהיינו מאה דינרים, נזיל הניזק את השור המזיק השוה
מאה דינרים עבור דמי נזקו:

גמרא

מתניתין מני – מי הוא התנא ששנה את הדין המבואר במשנתנו
שרשאי הניזק ליטול את השור המזיק עצמו תמורת דמי הנזק, רבי
עקיבא היא, הסובר שמשעת הנזק שייך השור המזיק לניזק לפי שווי
הנזק.

דתנאי – שנינו בברייתא, שנחלקו התנאים בדין שור שוה מנה שנגח
שור השוה מאתים, ואין הנבילה שוה מאומה, הדעה האחת היא, ויש
השור כפית דין דכרבי רבי ישמעאל – יש לבית הדין לשום את שווי
של השור המזיק ושהרי שור תם אינו משלם יותר משווי של גופו, ואם
שוה הוא כסכומו מחצית הנזק ושלם בעליו סכום זה לבעל השור הניזק,
אך אין הניזק רשאי ליטול לעצמו את השור המזיק.

רבי עקיבא אומר הוחלט השור – רשאי בעליו של השור הניזק ליטול
לעצמו את השור המזיק, אם שוה הוא כמחצית הנזק, ואם שוה הוא
יותר מכך, נעשה שותף בשור יחד עם בעליו.

מבשרת הגמרא: במאי קמילגן – באיזו סברא נחלקו התנאים.
ומבארת, רבי ישמעאל סבר, שבעליו של השור המזיק בפעל חוב
הוא, שחייב הוא לשלם לבעל השור הניזק את דמי שורו, וזוהי היא
דמסקין ליה – ואינו חייב אלא מעות, אך השור ברשותו הוא עומד.
ורבי עקיבא סבר שותפי ננהו – עשאו הכתוב שותפים בשור זה,
שאם נגח שור שוה מאתים שור אחר השוה מאתים והרגו, ונמצא
שותפי בעליו בתשלום מאה דינרים כדן שור תם, נעשו שניהם
שותפים בשור זה השוה מאתים, אך אם נגח שור שוה מנה לשור
השוה מאתים, נוטל הניזק את השור המזיק כולו, שהרי אינו שוה אלא
כסכומו שמוטל על בעליו לשלם.

עתה מבארת הגמרא את שורש מחלוקתם בדרשת הכתובים:
וקמילגן בהאי קרא – נחלקו בביאור מקרא זה (שמות כא לה)
'ומכרו את השור חמי וחצו את כספו', רבי ישמעאל סבר לבי דינא
קמיתר רחמנא – התורה מזוהירה את בית הדין שימכרו את השור החי
ויתנו מחצית מן הסכום לבעל השור הניזק, אך אין השור עצמו שייך
לניזק כלל, ורבי עקיבא סבר לניזק ומוזק מותר להו רחמנא –
התורה מזוהירה את בעלי השוורים שימכרו את השור החי ויחצו את
כספו, מאחר ששניהם נעשו שותפים בו משעת הנגיחה.

מבשרת הגמרא: במאי פנייהו – באיזה אופן יהיה חילוק בדין ביניהם.
ומבארת, הקדשו' ניזק אימא פנייהו – אם הקדיש הניזק את השור
המזיק לאחר הנזק, יהיה הדין חלוק ביניהם. לדעת רבי ישמעאל אין
הקדש זה חל, שהרי אין השור ממנו של הניזק כלל, ואין לו אלא
תביעת ממון על בעליו, אך לדעת רבי עקיבא חל הקדש זה, שהרי
משעת הנזק זכה הניזק בשור המזיק לפי הסכום המגיעו עבור נזקו.

הגמרא מסתפקת בדעת רבי ישמעאל: קמא מיניה קרא מרב נחמן,
מרב מוזק לשור זה לאחר הנזק, קודם שגבאו הניזק, לדעת רבי
ישמעאל, מהו – האם חלה מכירה זו או לא.

צדדי הספק: פין דאמר רבי ישמעאל שהשור נשאר בחזקת בעליו,
ורק פעל חוב הוא לניזק, וזוהי היא דמסקין ליה – ואינו חייב לו אלא
מעות, לפיכך יש לומר שהשור מכור, אי דלמא – או שמוא יש לומר,

בבא קמא דף לג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קפא

המזיק את שויו, אך גוף השור של המזיק הוא ולפיכך רשאי להקדישו, וכיצד יתכן הדבר שהרישא כרבי עקיבא והסיפא כרבי ישמעאל. ואף לא בהכרח צריך לומר שהברייתא עוסקת באופן שמכר הניזק לשור זה, ואם כן, הרישא שבה מבואר שאם מְכַרְו הניזק אינו מְכֹר, מְנִי – כדעת מי היא, כרבי ישמעאל הסובר שהשור ממנו של הניזק הוא, ולפיכך אין המזיק יכול למכרו, ואילו הסיפא שבה מבואר שאם הקדישו הניזק הרי זה מוקדש אֶתָּא לְבִי עֲקִיבָא – היא כדעת רבי עקיבא הסובר שהשור רכוש הניזק הוא, ולפיכך יכול הוא להקדישו, וכיצד יתכן שהרישא כרבי ישמעאל והסיפא כרבי עקיבא. מיישבת הגמרא: לְעוֹלָם יש לברר שהברייתא עוסקת באופן שמכרו או הקדישו המזיק, וכמו כן הברייתא היא כדברי רבי, ובניאור הדברים כך הוא, מְכַרְו המזיק לשור זה אינו מְכֹר לצמיתות, אֶפְּסִילוּ לְדַעַת רְבִי יִשְׁמָעֵאל, דְּהָא מִשְׁעָבְדָא לִיה לְנִינָא – שהרי שור זה משועבד לניזק לתשלום נזק, ואף רבי ישמעאל מודה בזה שרשאי הניזק לגבות את השור מן הלוקח, ואם הקדישו המזיק לשור זה, הרי הוא מוקדש אֶפְּסִילוּ לְדַבְרֵי רְבִי עֲקִיבָא, מִשּׁוּם הָדִין דְּרְבִי אֶבְרָהָ, דְּאָמַר רְבִי אֶבְרָהָ, שאף במקום שאין ההקדש חל מעיקר הדין, מכל מקום חייבו חכמים לפדותו בפרוטה, דְּזִירָה שְׁמָא יֶאֱמָרוּ בְּנֵי אָדָם שאף הקדש גמור יֵצֵא בְּלֹא פְדִיּוֹן, ועל כן מודה רבי עקיבא שאם הקדיש המזיק את שורו, אף שלא חל הקדש זה, שהרי השור נעשה ממנו של הניזק, מכל מקום יש לפדותו בפרוטה מפני הגזירה. הגמרא מביאה תוספתא העוסקת אף היא בדינים אלו: תְּנִי רַבְּנָן, שֹׁר תָּם שְׁהִיךְ, עַד שְׁלֹא עָמַד הַמִּזִּיק בְּדִין – שעדיין לא תבעו הניזק בבית דין, אם מְכַרְו המזיק לשור זה הרי הוא מְכֹר, ואם הקדישו הרי הוא מוקדש, וכן אם שְׁחַטוּ המזיק לשור זה, וְנִתְּנוּ [ו–או שנתנו] בְּמִתְּנָה, מֶה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּ, שכל זמן שלא עמד בדין ממנו הוא. אך מִשְׁעָבְדָא בְּדִין – לאחד שתבעו הניזק בבית דין, נעשה השור ממנו של הניזק, ולפיכך אם מְכַרְו המזיק אינו מְכֹר, ואם הקדישו אינו מוקדש, ואם שְׁחַטוּ וְנִתְּנוּ בְּמִתְּנָה לֹא עָשָׂה וְלֹא בָּלוּם. קְדָמָּו בְּעָלֵי הַחוּבוֹת של המזיק והנביהו את השור לגבות ממנו את החוב שחייב להם בעליו, קודם שיטלוהו הניזק עבור תשלום נזקו, הדין הוא שֶׁבִּין אֵם הֵיךְ הַשּׁוֹר עַד שְׁלֹא חָב – קודם שלוח בעליו מעות, לֹא עָשׂוּ וּבִין אֵם הֵיךְ הַשּׁוֹר עַד שְׁלֹא חָב – קודם שלוח בעליו מעות, לֹא עָשׂוּ הַבְּעֵלִי חוּבוֹת וְלֹא בָּלוּם, אלא רשאי הניזק ליטול מהם את השור, לְפִי שְׂאִין שֹׁר תָּם מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִגּוּפּוֹ, ולפיכך מיוחד הוא לניזק לגבות את חובו ממנו. דינים אלו נאמרו בשור תם שהזיק. אבל שור מוֹעֵד שְׁהִיךְ, בֵּין שֶׁעָמַד הַמִּזִּיק בְּדִין וּבֵין שְׁלֹא עָמַד עֲדִין בְּדִין, אם מְכַרְו הרי הוא מְכֹר, ואם הקדישו הרי הוא מוקדש, ואם שְׁחַטוּ וְנִתְּנוּ בְּמִתְּנָה מֶה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּ, וכן אם קְדָמָּו בְּעָלֵי הַחוּבוֹת של המזיק והנביהו את השור עבור גביית חובותיהם, בֵּין אֵם חָב הַמִּזִּיק עַד שְׁלֹא הִיךְ הַשּׁוֹר, וּבֵין אֵם הֵיךְ הַשּׁוֹר עַד שְׁלֹא חָב הַמִּזִּיק, מֶה שֶׁעָשָׂה בַּעַל הַחוּב וְעָשׂוּ, לְפִי שְׂאִין נֹזֵק של שור המוֹעֵד מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִן הַעֲלִיָּה – מביתו של בעל השור, ולפיכך לא נשתעבד גוף השור לניזק, ורשאי המזיק לעשות בו כרצונו: עתה מבאר הגמרא את דברי התוספתא: אָמַר מַר, מְכַרְו הַמִּזִּיק לשור תם שהזיק קודם שעמד בדין, הרי הוא מְכֹר. ומבאר הגמרא, שכונת התוספתא שמכרו הוא לְרִדְיָא – לחרישה, וכמו שנתבאר לעיל בדעת רבי ישמעאל, שאף שרשאי הניזק להוציא מרשות הלוקח, מכל מקום אינו גובה ממנו את דמי החרישה שחרש בשור זה. הקדישו המזיק לשור זה, הרי הוא מוקדש מִשּׁוּם דְּרְבִי אֶבְרָהָ, דהיינו, שאינו קדוש מעיקר הדין מאחר שמשועבד הוא לניזק, אלא שחייב הניזק ליתן פרוטה להקדש, כדי שלא יסביר האנשים שהקדש יוצא בלא פדיון. שְׁחַטוּ הַמִּזִּיק לשור זה וְנִתְּנוּ בְּמִתְּנָה מֶה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּ. מקשה הגמרא, בְּשִׁלְמָא תְּנִי בְּמִתְּנָה מֶה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּ, לְרִדְיָא – דין זה שרשאי המזיק ליתן השור במתנה, מבואר הוא, שהכונה בזה לענין שאם חרש בו

דְּבִין דְּמִשְׁעָבְדָא לִיה לְנִינָא – שמאחר שור זה משועבד הוא לניזק לתשלום נזק, לֹא קָל בְּמִיתָה – אין בעליו רשאי למכרו ולהפקיע את שיעבודו של הניזק. אָמַר לִיה רב נחמן לרבא, אִינוּ מְכֹר, מאחר שמשועבד הוא לניזק. שאל רבא לרב נחמן, וְהִתְנִיָּא שאם מְכַרְו הרי הוא מְכֹר. השיב לו רב נחמן, שאף לדברי הברייתא חֲזוֹר הַנִּיזָק וְגִבְהוּ לשור זה מן הלוקח. שב רבא ושאלו, וְכִי מֵאַחַר שְׁחֲזוֹר הַנִּיזָק וְגִבְהוּ לשור זה מן הלוקח, אם כן לְמָה נִידוֹן הַשּׁוֹר בְּמִכְרוֹ. והשיב לו רב נחמן, לְרִדְיָא – לחרישה. שאם נשתמש הלוקח בשור זה לצורכי חרישה משעה שקנאו ועד שעה שגבאו הניזק ממנו, אינו צריך ליתן את דמי החרישה לניזק, מאחר שחלה מכירה זו, אלא שמכל מקום רשאי הניזק לגבות ממנו שור זה שנשתעבד לו לתשלום נזק. מקשה הגמרא: שְׁמַע מִנֶּה – לכאורה יש ללמוד ממה שרשאי הניזק לגבות את השור מן הלוקח, שאדם הלוֹחַ מעות, ולאחר ההלוואה מוֹכְרָה הוּא מִטְּלָטְלִין, בֵּית דִּין גִּזְבִּין לוֹ [למלווה] מִמֶּה – מן המטלטלין, שאם אין ללווה מעות לשלם, גובה המלווה מן הלוקחות את המטלטלין שקנו מן הלווה, כשם שגובה הניזק את השור שהוא מטלטלין מיד הלוקחו. וכיצד יתכן לומר כן, הרי אין המלווה סומך בשעת ההלוואה אלא על קרקעותיו של הלווה, ומדוע רשאי הוא לגבות אף מטלטלין מן הלוקחות. מתרצת הגמרא: אכן, אין המלווה רשאי לגבות ממתלטלין שמכר הלווה, וְשֹׁאֵנִי תָּחַם – אלא ששונה הדבר לגבי ניזק הגובה משורו של המזיק, דְּכִמְאֵן דְּעָשָׂא אֶפְּוֹתִיקִי דְּמִי – שהרי זה כאילו עשה המלווה את שורו אפותיקי ללווה, דהיינו, שייחדו לו לגבות את חובו הימנו, ובאופן כזה ניתן לגבות אף ממתלטלין. שבה הגמרא ומקשה: וְהָאֵמַר רַבָּא, שחלה שְׁעָשָׂה את עֲבָדוֹ אֶפְּוֹתִיקִי לַמְלוּה, דהיינו שייחד לו את עבדו לגבות את חובו ממנו, ולאחר מכן מְכַרְו לאדם אחר, הדין הוא שהבַּעַל חֹב גִּבְהָ את העבד הַיָּמֵנוּ – מן הלוקח, מאחר שנשתעבד לו לפרעון חובו קודם שנמכר לו. אך אם עשה הלווה את שוֹרֵוֹ אֶפְּוֹתִיקִי – שייחד למלווה את שורו לגבות החוב ממנו, ולאחר מכן מְכַרְו לאדם אחר, אֵין הַבַּעַל חֹב גִּבְהָ את השור הַיָּמֵנוּ – מן הלוקח, ואם כן, אף אם יש לדון את שור המזיק כמיוחד לגביית הניזק, עדיין יש לתמוה כיצד רשאי הניזק להוציא מיד הלוקח. מתרצת הגמרא: עֲבָד מִאי מְעָמָא – מהו טעם הדבר שאם עשה הלווה את עבדו אפותיקי רשאי המלווה לגבות מן הלוקח, מִשּׁוּם דָּאִית לִיה קָלָא – מאחר שכאשר משעבד הלווה את עבדו למלווה, יש קול לשיעבוד זה, ולא היה לאדם אחר לקנותו, ועל כן הפסיד מעותיו ורשאי המלווה לגבותו ממנו, ומה שאין כן באדם המשעבד את שורו למלווה, שאין קול לדבר זה, ולא היה ללוקח להמנע מלקנותו. ולכן אין המלווה רשאי להוציא מידו. ולפיכך מבואר מדוע רשאי הניזק לגבות את השור המזיק מיד הלוקח, דְּהָא נִפִי בֵּין דְּנִתָּה קָלָא אִית לִיה – שגם בזה מאחר שנגח השור יש לו קול, דְּתוֹרָא נִתְּנָא קְרוֹ לִיה – שהרי נקרא הוא מעתה 'שור נגחן', ועל כן היה על הלוקח להמנע מלקנות שור זה המשועבד לתשלום הנזק, ומאחר שלא נזהר בכך הפסיד את ממנו. הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בדין מכירת שור המזיק או הקדשתו: תְּנִי רַב תַּחְלִיפָא בְּר מִשְׁרָבָא [בן ארץ ישראל] קָמִית [לפני] דְּרְבִי אֶבְרָהָ, מְכַרְו – לשור המזיק, אֵין מְכֹר, אבל אם הקדישו, הרי הוא מוקדש. מבררת הגמרא: מְכַרְו מֵאֵן – מי הוא שמכרו לשור זה, אִילִיָּמָא – אם נאמר שהמזיק הוא שמכרו, אם כן, הרישא של הברייתא שבה מבואר שְׁמִכְרוֹ אֵין מְכֹר, מְנִי – כדעת מי היא, כרבי עקיבא היא, דְּאָמַר שמשעת הנזק הוֹחֵלֵט הַשּׁוֹר לְנִיזָק, ולפיכך אין המזיק יכול למכרו. וְאִילוּ הִסִּיפָא אֵין הַבְּרִייתָא שבה מבואר שאם הקדישו המזיק הרי הוא מוקדש, אֶתָּא לְרְבִי יִשְׁמָעֵאל – הרי זה כדעת רבי ישמעאל, דְּהָא מִי יוֹשֵׁם הַשּׁוֹר בְּבִית דִּין וישלם

29 שאף במזיק ממש פטור.
 30 שבה הגמרא ושואלת: **הא נמי רבה אמרה** – הרי דין זה כבר אמרו
 31 רבו, **דאמר רבה**, אדם השורף את שטרותיו ו–שטרי חובותיו **של**
 32 **חבירו**, פטור הוא מתשלום נזקו, מאחר שאינו אלא כמזיק את
 33 שיעבודו, שמעתה אינו יכול לגבות את חובו מן הלויים, ואם כן, מדוע
 34 הוצרך רב הונא להשמיענו דין זה.
 35 משיבה הגמרא: **מהו דתימא** – היה מקום לומר, דהתם הוא – שרק
 36 בשורף שטרותיו של חבירו פטור רבה, **דאמר ליה** – שיכול השורף
 37 לומר לבעל השטרות **ניירא בעלמא קלא מינך** – סתם נייר שרפתי לך,
 38 שאין הנזק ניכר בשריפת השטר, **אכל היתא דחפר בה ו–**בקרע
 39 המשועבדת **בורות שיחין ומערות** שהנזק ניכר בגוף הקרקע, **ליחייב**
 40 המזיק את השיעבוד, **קא משמע** לן רב הונא שיש ללמוד מסוגיותנו
 41 שאף באופן זה פטור המזיק, **דהא הך** – שהרי כאן ששחט המזיק את
 42 השור הרי ניכר בו הנזק, **ובמאן דחפר בה בורות שיחין ומערות דמי,**
 43 **וקאמר** – ושנינו בתוספתא שמה שעשה עשוי, ולפיכך יש ללמוד אף
 44 למזיק שיעבודו של חבירו במקום שהנזק ניכר, שפטור הוא על היזקו.
 45 הגמרא שבה לבאר את המשך דברי התוספתא: שנינו בתוספתא, שאם
 46 **קדמו בעלי החובות** של המזיק והגבירו את השור עבור תשלום החוב,
 47 הדין הוא שפין אם היה חב להם המזיק חוב זה עד שלא הויק השור,
 48 ובין אם הויק השור עד שלא חב המזיק, לא עשה בעל החוב ולא
 49 כלום, אלא רשאי הניזק לשוב ולגבות השור ממנו, **לפי שאין שור תם**
 50 **משלם אלא מגופו**, ולפיכך משועבד הוא לניזק לתשלום נזקו.
 51 שואלת הגמרא: **בשלמא** אם הויק השור עד שלא חב המזיק, אזי
 52 מבואר מדוע רשאי הניזק להוציא את השור מרשות הבעל חוב, שהרי
 53 **ניזקין קדמו** – שיעבודו של הניזק קודם הוא לשיעבודו של המלוה,
 54 **אכל** אם חב המזיק עד שלא הויק השור, אין מבואר מדוע רשאי הניזק
 55 להוציאו מן המלוה, שהרי **הבעל חוב קדים**, ונשתעבד השור למלוה
 56 לתשלום החוב קודם שנשתעבד לניזק לתשלום נזקו.

1 המקבל קודם שגבאו הניזק ממנו אינו חייב לשלם את דמי החרושה,
 2 וכמו שנתבאר לענין אם מכרו המזיק, **אלא** דין זה שאם **שחטו** המזיק
 3 מה שעשה עשוי ואין הניזק גובה הימנו, אינו מבואר, **דליתיה ולשתלם**
 4 **מבשריה** – שיבוא הניזק ויגבה מבשרו של השור, **דתניא** – שהרי שנינו
 5 בבביתא, הדורשת את דברי הכתוב (שמות כא לה) **ומכרו את השור**
 6 **החי**, ואומרת, **אין לי** ראייה מדברי הכתוב שיכול הניזק לגבות את נזקו
 7 משור המזיק **אלא** באופן שהשור חי, אך אם **שחטו** המזיק **מנין** שרשאי
 8 הניזק לגבות מבשרו, **תלמוד לומר 'ומכרו את השור' מכל מקום**, אף
 9 אם מת הוא, ואם כן, מדוע אם שחטו המזיק מה שעשה עשוי.
 10 מתרצת הגמרא, **אמר רב שייב**, אכן רשאי הניזק לגבות את בשרו של
 11 השור השחוט, ולא **נצרכא** – לא הוצרכה התוספתא לומר דין זה, **אלא**
 12 **לפחת שחיטה** – שאף שנפחתו דמי השור בשחיטתו אין המזיק חייב
 13 לשלם את ההפרש לניזק, אלא יטול את השור כמות שהוא.
 14 רב הונא מבאר שיש ללמוד מכאן לענין מזיק שיעבודו של חבירו: **אמר**
 15 **רב הונא בריה דרב יהושע**, **זאת אומרת** – ממה שאם שחטו המזיק
 16 לשורו אינו חייב לשלם את הפחת לניזק, מאחר שבשעה ששחטו עדיין
 17 אינו ממונו של הניזק, יש לנו ללמוד שאדם **המזיק את שיעבודו של**
 18 **חבירו**, כגון שהויק הלוח את שדרו המשועבדת למלוה לתשלום חובו,
 19 **פטור** הוא מלשלם למלוה את דמי הנזק, מאחר שבשעה שהויק עדיין
 20 לא היתה הקרקע שייכת למלוה.
 21 שואלת הגמרא: **פשיטא** – פשוט הדבר שיש ללמוד דין זה מכאן, ומה
 22 משמיענו רב הונא בדבריו. ומשיבה: **מהו דתימא** – שמה תאמר, **התם**
 23 **הוא** – שרק במזיק השוחט את שורו פטור הוא מלשלם את הדמים
 24 שפחתו, **דאמר ליה** – מאחר שיכול הוא לומר לניזק, **לא חפרתיך ולא**
 25 **מידי** – לא חיסרתי אותך במאומה, שהרי השור לפניך הוא, **דאמר**
 26 **ליה** **זיקא בעלמא הוא דשקלי מינך** – רוח וחיים בלבד נטלתי מן
 27 השור שלך, **אכל בעלמא** – במקום אחר, שמזיק את שיעבודו של
 28 חבירו בפועל, יש מקום לומר **דליתיה** המזיק, **קא משמע** לן רב הונא,